

Denizcilik 2024 Yorumu ve Gelecek Tahminleri

Önsöz

"Küresel yaşamı ve ticareti felç edebilecek olaylar, denizcilik sektöründe birçok konuyu olumsuz olarak tetikleyen bir keyfiyet yaratmaktadır."

Dr. Özkan POYRAZ, Kurucu

Yeni yılın ilk aylarından geriye doğru baktığımızda geçtiğimiz yılın başlangıcında tahmin ettiğimiz küresel siyasi, askeri ve ekonomik olumsuzlukların giderek daha geniş alanlara sirayet ettiğini görmekteyiz. Dünyada yaşanan kriz, çatışma ve savaşların ve hatta salgınların; küresel yaşamı ve ticareti felç edebilecek boyutlara geldiğini söyleyebiliriz. Bütün bu olanlar, denizcilik sektöründe birçok konuyu olumsuz olarak tetikleyen bir keyfiyet yaratmaktadır.

ABD seçimlerinin hemen ardından yaşanan gelişmelerin; geçmiş yıllarda başlayan küresel ölçekteki problemleri, düşünce sınırlarımızı zorlayacak daha farklı bir resme doğru götürdüğünü söyleyebiliriz.

Bu kapsamda; konumuz olan denizlerin ve deniz ulaştırma yollarının kontrolü ile küresel ve çevresel deniz ticareti, gemi, yük ve navlunları üzerinde artan riski ve çevre sorunlarını küreselden yerele doğru, bir arada ve süreklilik arz eden bütüncül bir sistem dahilinde ele almamız gerekiyor. Aksi takdirde neden-sonuç ilişkilerindeki karmaşada bir sonuca varabilmemiz mümkün gözüküyor.

Bizler, NAVİS Akademi olarak; makalelerimiz, haftalık piyasa raporlarımız ve yıllık durum değerlendirmelerimiz ile denizcilik camiasına ışık tutacak ve riskleri yakından takip edecek tarafsız, olgusal ve gerçekçi bir duruş sergilemeye çalışıyoruz. Bu kapsamdaki önemli bir açık bilgi kaynağı haline gelen NAVİS Akademinin hazırladığı Denizcilik 2024 Yorumu ve Gelecek Tahminleri Raporu; 2024'ün deniz ticari ve stratejik gelişmelerindeki önemli konuları kısaca özetlemekte ve 2025 yılına dair bir kısım perspektifleri sunmaktadır. Sizlerden gelecek yorumlara her zaman açık olduğumuzu belirtir web sitemizde yer alan yazı ve raporlarımızla ilgili görüşlerinizi bizlerle paylaşmanızı temenni ederim.

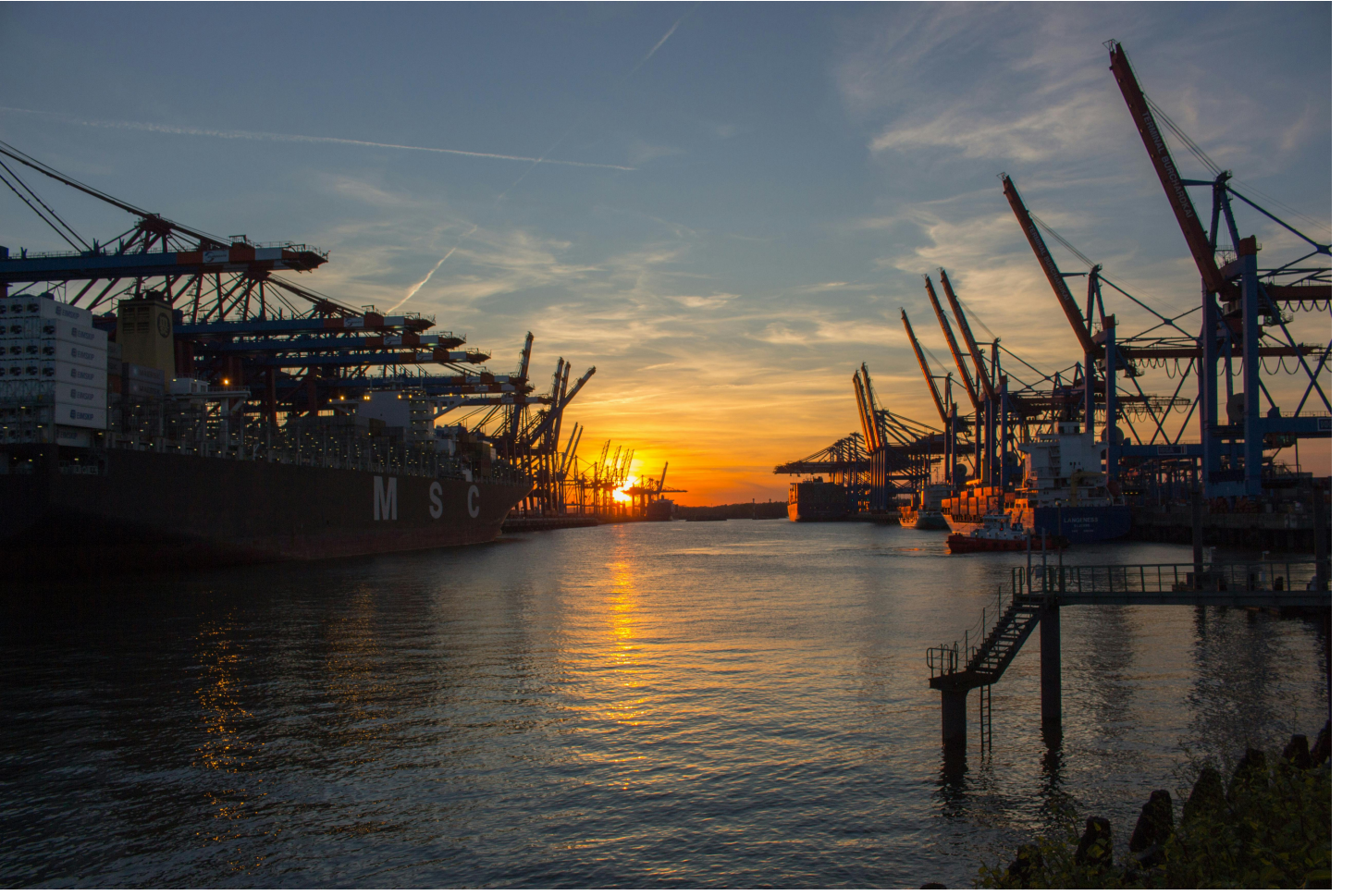
2024 Değerlendirme ve 2025 Öngörüler

Engin KOÇAK

NAVİS Akademi Yazarı

"Bu sene de aynı senaryolar sürecektir. Donald Trump'ın tekrar başkanlık koltuğına oturması faiz konusunda daha genişlemeci olunacağına işaret ediyor. Ama Trump'dan beklenen Çin ve Avrupa'ya karşı ticarete daha korumacı olması.."

Baltık Kuru Yük Endeksi (BDI) 2.100 puan civarından başladığı seneyi yarı yarıya aşağıda 997 puandan kapattı.

Navis Akademi'nin tüm değerli okurlarına ve tüm denizcilik camiamıza 2025 yılında önce sağlık, sonrasında da huzur ve bereket diliyorum.

Son üç senedir bu platformda her hafta yayınlanan yazılarımıza ek olarak geçen yılın geneliyle ilgili yorumlarımız ve bir sonraki sene için ngrlerimizden bahsediyoruz.

Bu yazımda eğlenceli bir şey yapmak istiyorum... Gelin geçen sene başında neler "atıp tutmuşum" ve 2024 içinde ne olmuş önce onlara bakalım. Sonra da eğer tahminlerimiz makul ve mantıklı derecede isabetli olmuşsa (yani destekli atmışsak) bundan alacağımız cesaretle 2025 için tahminlerde bulunalım.

nce genel olarak hafıza tazelemek adına 2024'n rakamlarına bir bakalım.

Baltık Kuru Yük Endeksi (BDI) 2.100 puan civarından başladığı seneyi yarı yarıya aşağıda 997 puandan kapattı ama 2025'in ilk haftasında 1.072 puana çıkmayı başardı.

şubat ayında 2.450 puana Eylül ayında da tekrar 2.100 puana çıksa da BDI zayıf bir Eylül zirvesi yaptı ve sonra Amerikan seçimleri belirsizliğiyle beraber düşüşe başladı. Muhtemelen düşüşler geçen seneki ve ondan önceki sene olduğu gibi en iyi ihtimalle ocak ayı sonuna kadar sürecektir. Bunu kenarda tutalım.

Alt endeksler bazında bakarsak, Baltık Supramax Endeksi'nin (BSI) seneye 1.200 puan civarından başlamıştı ama o da BDI gibi seneyi düşüşe ve 923 puandan kapattı ve 2025'in ilk haftasında düşüşe

devam ederek 884 puana kadar geriledi. BSI 2023'te zirvesini son çeyrekte yapmıştı 2024'te ise nisan ayında senelik zirvesi olan 1500 puanı gördü ve sonra istikrarlı biçimde düşüş kaydetti.

Baltık Handysize Endeksi'nin (BHSI) 2024'e girişi 879 puandan gerçekleşirken kapanışı ise 618 puan civarından oldu. Supramax tonajı gibi o da yılın ilk haftasında daha da düştü ve bu haftayı da 549 puanla kapattı.

BHSI şubat ayında 565 puanla dibi gördü, mart ayında ise 800 puan ile en yüksek noktasına çıktı ve aynen Supramax tonajı gibi adım adım irtifa kaybetti. Normalde geçtiğimiz sene aralık ayında ondan önce de kasım ayı başında bir zirve yapmalıydı ama bu sene hiç öyle bir hareket görülmedi. Bu da pek hayra alamet değildi.

Kosterlerde ise sene boyunca hiç kimse tatmin olmadı. Seneye 800 puandan giren ISTFIX 600'lü seviyelerden kapandı. Nisan-Ağustos ayları arasında çok sert düşen endeks, sonrasına eylül-kasım arasında düzelse de sene sonunda düşüşe erken başladı ve 2025'e zayıf giriş yaptı.

Tankerlerde, Baltık Siyah Mal Endeksi (Baltic Dirty Tanker Index) seneye 1400'lerden girdi ve 927 puandan kapattı. Baltık Beyaz Mal Endeksi (Baltic Dirty Tanker Index) ise 925 puandan hemen ocak ayı sonunda yukarı hareketle 1400 puanı aştı ama kademe kademe irtifa kaybetti ve 625 puandan yılı kapattı.

Şimdi geçen sene sonunda yaptığımız yorumlara bir bakalım ve görelim ne kadar isabetliyiz.

Görünen o ki BDI geçen sene belirttiğimiz gibi şubat ayına kadar düşüşler göstermiş. Supramax ve Handysize'dan biraz umutluymuşuz ama yukarıda da açıklandığı üzere ilk çeyrekte sonra durum o yönde gelişmemiş ve yeni seneye iyi bir seviyeden girmenin bir avantajı görülmemiş. Bu sene de düşük veya aşağı yönlü giriş, senenin geri kalanı için bir şey ifade etmeyebilir, çünkü değişimler halen kapıda.

2024 yılında konjonktürel olarak faiz indirimlerinin çokça konuşulacağını doğru tahmin etmiş olsak da bunun emtia ve ticarete etkisi sınırlı olduğundan navlun piyasalarına etkisi konusunda öngörülerimiz maalesef tam olarak çıkmamış. Fed'in beklenenden geç faiz düşürmeye başlamasını ve küresel gerginliğin artmasını buna sebep gösterebiliriz. Halbuki faiz arttırmalarının yanında bu sene Çin'in ilk ekonomik teşvik paketi ve Avrupa Merkez Bankası'nın faiz düşürmeye başlaması da önemli gelişmelerdi ama etkileri sınırlı kaldı.

Bu sene de aynı senaryolar sürecektir. Donald Trump'ın tekrar başkanlık koltuğuna oturması faiz konusunda daha genişlemeci olunacağına işaret ediyor. Ama Trump'dan beklenen Çin ve Avrupa'ya karşı ticarete daha korumacı olması. Bu da yine faiz ve ekonomik teşvik konusunda olumlu beklentilerin ticarete yansımaya bileceği endişesini bizde oluşturmaktadır.

Burada konteyner gemileri ve tankerler için ufak bir not: Bizim de 2024 başındaki değerlendirmemizde dikkati çektiğimiz üzere Kızıldeniz'deki Husi tehdidi navlunları destekledi, çünkü saldırılardan ötürü gemiler Süveyş'i tercih etmemeye başlamıştı. Son istatistiklere göre Süveyş kanal geçiş gelirleri yüzde 60 düşmüş durumda, bu da gemilerin Ümit Burnu'ndan geçmesi ve daha fazla ton-mil demek. Lakin eğer Trump'ın gelişile Yemen'de Husilerin saldırılarına müdahale edilir ve durdurulursa, bu durum konteyner ve tanker navlunları için iyi olmayabilir.

Tankerlerde ayrıca şöyle bir husus söz konusu: Avrupa ve ABD Rusya'nın gölge tanker filosunun üzerine gitmeye başladı. Halen Batı tarafından yaptırıma tabi tutulmayan gemiler hızla hurdaya çıkmaya başladı. Yaptırımlı gemilerin hurdaya çıkması bile sorun olduğundan hurda alıcıları yarı yarıya fiyat kırıyor. Bu durum daha da ayyuka çıkarsa satılık tanker fiyatlarında düşüşler diğer tonajları da etkileyebilir. Öte yandan da küresel enerji talebinde bir dalgalanma beklenmekte.

2024 başında tankerlerin kaymak tabakasının pek sönmeyeceğini söylemiştik, navlunlar özellikle ikinci yarıda ciddi şekilde geri çekildi ve öngörümüz 6 ay geçerli oldu ama varlık fiyatlarında hala ciddi bir kaymak tabakası var. Onun da bu sene sönmesi şaşırtıcı olmaz.

2024 başında kuru yük piyasalarında sipariş defterinin pek önemli olmadığını ve olumsuz bir etkisi olmayacağını ifade etmiştik bu durum hala değişmedi. Karbon vergileri ve ETS aynen tahmin ettiğimiz üzere daha çok konuşuluyor ama navlunlara etki eden diğer hususlar arasında ölçülebilecek bir etkisi görülmüş değil. Konteyner gemilerinde, tankerlerde, gaz tankerlerinde ve araç taşıyıcı (PCTC) gemilerinde sipariş defteri ciddi seviyelerde.

Koster konusunda geçen sene Rusya-Ukrayna gerginliğinin üstüne Haziran'da Türkiye'nin buğday ithalatına getirdiği kısıtlamalar ve sene sonunda da Rusya'nın tahıl ihracatını kısıtlayıcı tedbirleri geldi ve 2024 yılında etkili oldu. Bunları da geçen sene öngörmemiz mümkün olmadı. Bu senenin ilk yarısında da bu konular olumsuz tesirine devam edecek. Yalnız yine konu Trump'a geliyor ve bir değil üç konuda: Rusya-Ukrayna gerginliği, Suriye'nin akıbeti ve ticaretin açılması ve Gazze gerginliği. Bu üç konuda Trump etkisiyle en azından mutedil gelişmeler olması bile bölgedeki ticareti önemli şekilde arttıracaktır.

Kısaca özetlersek,

2025'e yeni(den) ABD başkanı Trump'ın küresel tavrı damga vuracak. NATO'ya ve Avrupa'daki müttefiklerine çok sıcak davranmayacak, Rusya ve Ukrayna'nın didişmeyi durdurmasını isteyecek, İsrail'e Gazze'deki durum üzerinden baskı kuracak, Suriye'nin normalleşmesini işine geldiği kadarıyla destekleyecek, Çin'e ise en azından başta sert bir şekilde yüklenecek ama sonra duruma göre ileri-geri hamlelerle oynayacak diye düşünüyorum. İran ile yeni gerginlikler de kapıda. Bu durum Süveyş'i açarken, Basra Körfezi'ni gerebilir.

Tanker piyasaları ve konteyner piyasaları ise yeni siparişler, ton-mil talebini arttıran Kızıldeniz gerginliklerinin çözülme potansiyeli ve tanker özelinde enerjideki konjonktürel değişimlerden dolayı irtifa kaybına devam edebilir.

Kosterlerde Avrupa-ABD ilişkileri, Avrupa'nın büyümeye dönüp dönmeyeceği, Karadeniz'de ve Doğu Akdeniz'de barış konuları etkili olacak, Suriye'nin dönüşünü temkinli bir iyimserlikle bekleyebiliriz ama itiraf etmek gerekirse orada da durum hala kırılgan.

2025 sonunda sağlığımız yine yerinde olsun diye temenni edelim...Yerinde olsun ki bu öngörülerimizi de hep beraber değerlendirebilelim.

Küresel İklim Değişikliği ve Alternatif Gemi Yakıtları

Levent AKSON

NAVIS Akademi Yazarı

"2020 yılındaki well to wake karbon emisyon yoğunluğu 91.16 gr. CO2 per mega joule eşdeğeri esas alınarak 2025/2029 %2, 2030/2034 %6. 2035/2040 %14,5, 2040/2045 %31, 2045/2049 %62 ve 2050 senesinde %80 azaltacaklardır."

Avrupa Birliği 2050 yılına kadar 5000 gros ton üzeri tüm gemilere FuelEU Maritime adı altında bir uygulama getirmiştir.

Sene 1884, İsveç Bilim Akademisi,

Svante Arrhenius adında genç bir üniversite öğrencisi doktora jürisi önündedir. Tez konusu “kimyasal reaksiyonun gerçekleştiği sıcaklık ile reaksiyonun gerçekleşme süresi veya hızı arasındaki logaritmik bir ilişki olduğu”. Eminim, siz de benim gibi bunun ne anlama geldiğini anlayamadınız, jüri üyeleri de kavrayamamış olmalı ki teze en düşük geçerli notu verirler. Çok değil sadece 19 sene sonra aynı ülkenin Bilimler Akademisi o tezi oluşturan çalışması nedeniyle Arrhenius’a Nobel Ödölünü verir.

Rehavete kapılmaz Arrhenius ve önemi yıllar sonra anlaşılacak bir ilke imza atar; “atmosferdeki karbondioksit miktarı ikiye katlarsa hava sıcaklığında 5 ya da 6 derecelik bir artış olabilir”. Dahi kimyacı, bu öngörüsünde ikiye katlaması süresinin üç bin yıl süreceği gibi bir hata yapar. Bugün en güçlü bilgisayarlar bile ikiye katlamanın Arrhenius’un söylediği oranı gösteriyor, tek farkla bu olayın üç bin yıl değil içinde bulunduğumuz yüzyılda olacağı. Bugün sera etkisi dediğimiz olaya Arrhenius “sıcak ev” adını veriyor. 1850’li yıllarda atmosferde milyonda 280 olan karbondioksit miktarının günümüzde 420’ye yükselmesi evin ısındığının en belirgin göstergesi.

Bugün olayın ciddiyetini anlamayanların başında “Ben insan kaynaklı iklim değişikliğine inanmıyorum, bazı günler hava ısınır, bazı günler hava soğur, buna hava durumu denir” diyen ve Paris İklim Sözleşmesinden ülkesini çeken Donald Trump var.

Tekrar konumuza dönecek olursak; karbondioksit fotosentezin ham maddesidir, bunu atmosferden çekip kullanan yalnız kara bitkileri değil, deniz ve göllerin ilk yüz metresinde yoğunlaşmış fitoplankton dediğimiz mikroskobik canlılardır. ABD Deniz Bilimleri Enstitüsü, fitoplanktonların ne kadar karbondioksiti fotosentez yoluyla atmosferden çektiklerini araştırılması konusunda Charles Keeling isimli genç bir yardımcı doçenti görevlendirir. Genç kimyacı, karbon dioksit ölçümleri için yakınında ağır sanayinin bulunmadığı Hawaii adasındaki Mauna Loa rasathanesinde ölçümlere 1958 senesinde başlar ve bu ölçümler günümüze dek sürer. Bu ölçümler sonucunda bilim insanları atmosferdeki karbondioksit artışının sanayiden kaynaklandığını kesinlikle ortaya koyarlar. Charles Keeling bu çalışmalarından dolayı 2002 yılında ABD Ulusal Bilim Madalyasına hak kazanır ve onur madalyası Beyaz Saray’da Başkan Bush tarafından takılır.

Çok merak ediyorum; bugün hayatta olmayan Charles Keeling’in onur madalyası “hata yapmışız rabbim affetsin” diye iklim değişikliği inkarcısı Trump tarafından geri alınabilir mi? Eminim Keeling bu günlere gökyüzünden gülerek bakıyordur.

İKLİM NEDİR?

İklim değişikliğini anlayabilmek için önce “ iklim nedir ” bunu anlamamız gerekiyor,

Uzun yıllar boyunca yapılan ölçümlerin ortalamalarına dayanarak hazırladığımız beklentilere iklim diyoruz.

Devamlı değiştiğini kabullendiğimiz olguya hava durumu, değişmediğini düşündüğümüze de iklim adını veriyoruz.

Holosen dediğimiz dönem bundan 18 bin sene önce başladı ve hala devam ettiğini kabul ediyoruz. Bu dönemin özelliği iklimin değişmemesiydi.

İklimi üç şey belirler; İlki Güneşten dünyaya gelen enerji miktarıdır, Dünya’nın Güneş’e olan uzaklığı.

İkinci ana faktör: yeryüzündeki kara ve denizlerin dağılımı ve bu yüzeyleri kaplayan nesnelerin rengidir.

Son ana faktör ise atmosferin yapısıdır. Atmosferdeki gazların oranı Dünyanın Güneşten gelen ışığın ne kadarını tutup ne kadarını uzaya saçacağını belirler.

Dünyanın üzerinde hiç atmosfer olmasa yüzey sıcaklığı -18 derece olacaktı, atmosferde ısının bir kısmının hapsedilmesi nedeniyle Dünyanın ortalama yüzey sıcaklığı +16 derecedir. Aradaki fark tamamen atmosferin varlığından kaynaklanmaktadır.

Paris İklim Sözleşmesi, 21.COP toplantısında 2015 tarihinde 197 ülke tarafından imzalandı ve 2016 tarihinde yürürlüğe girdi. Bu anlaşmaya göre küresel yüzey sıcaklık artışını 2 derece ile sınırlandırmak ve mümkünse 1.5 derecenin altında tutmaktır.

Atmosfer bilindiği gibi %78 azot %21 oksijen ve %1 diğer gazlardan oluşur. İşte ne oluyorsa bu %1 içindeki karbon dioksit, metan ve iki azot monoksit gazları yüzünden oluyor. Şöyle ki; Güneşten gelen ışınlar gezegenimize çarptıktan sonra kızılötesi ışınlar haline dönüşür ve yansır. Yansıyan ışık atmosferimizde çarptığında şöyle bir durum ortaya çıkar; iki atomlu gazlar (oksijen ve azot) ışığın uzaya saçılmasına müsaade eder ancak üç ve üzeri atomlu gazlara (karbondioksit, metan, iki azot monoksit)

çarptığında ışık ne yapacağını bilemez, yarısı uzaya saçılırken diğer yarısı da dünyamıza döner ve gezegenimizi ısıtır.

Dünyanın atmosferinde ısıyı tutan gazlara “ sera gazları ” diyoruz.

Bu gazlar karbon dioksit, metan, iki azot monoksit ve ozon gazlardır.

Yanma dediğimiz olay, karbonun oksijenle birleşerek karbon dioksit oluşturmastır. Yani gemilerin hareket edebilmesi için fosil yakıtlar kullanılıyor ise yanma sonucu karbon dioksit ortaya çıkar.

ALTERNATİF GEMİ YAKITLARI

Gemilerin bir yılda atmosfere karbondioksit salımı 800 milyon tondur. Şimdi asıl konumuza geliyoruz, Avrupa Birliği 2050 yılına kadar “well to wake” sera gazları yoğunluğunu %80 azaltılması konusunda bu sene başından itibaren uygulanmak üzere limanlarına gelen 5000 gros ton üzeri tüm gemilere FuelEU Maritime adı altında bir uygulama getirmiştir.

Şu anlama geliyor; 2020 yılındaki “well to wake” karbon emisyon yoğunluğu 91.16 gr CO2 per mega joule eşdeğeri esas alınarak 2025/2029 %2, 2030/2034 %6. 2035/2040 %14,5, 2040/2045 %31, 2045/2049 %62 ve 2050 senesinde %80 azaltacaklardır.

Şimdilik Avrupa Birliğinin aldığı bu kararın bir benzerini ya da daha ağırlaştırılmış şartlarda IMO bu yıl içinde alacak ve muhtemelen 2026 senesinden itibaren uygulamaya koyacaktır. Bu şu demek; artık dünya denizlerinde IMO’nun belirleyeceği oranın dışında sera gazı emisyonuna çok ciddi cezalar getirilecektir.

Bunun farkındalığı içinde olan dünya armatörleri cezayı asgariye indirecek çözüm arayışına girmişler, yeşil yakıtlara (hidrojen, metanol ve amonyak başta olmak üzere) yönelmişler ancak bu yakıtların teminde zorluğu ve pahalılığı nedeniyle sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) bugün için tercih nedeni olmuştur.

Bir ABD Değerlendirmesi

Alp KIRIKKANAT

NAVİS Akademi Yazarı

"Batının ikilemleri ve zaafları karşında ortaya çıkan sorunları karşılayacak faturayı ABD'nin tek başına yüklenebilmesi artık zor görünüyor. Hegemonik gücünü, gerektiğinde bazı müttefiklerine karşı da olsa kullanıp oyunun kuralını değiştirmeye çalışıyor. "

Trump uluslararası düzende kendi içinde yer aldığı Batı Bloğunu da zorlayacak bir durumu dayatıyor.

Donald Trump'ın ikinci defa ABD Başkanı seçilmesinin hemen ardından siyaseten alışık olunmayan bir tarzın içine girmesi dünya gündemini meşgul etmeye başladı. Herkesin kafası karışmış durumda. Her gün yeni bir sürpriz karar açıklanıyor. Yıllar önce Fukuyama makalesinde "Tarihin Sonu mu?" derken liberal demokrasi üzerinden çok da gerçekçi olmayan bir yaklaşım sergilemişti. Yıllar içinde anlaşıldı ki toplumlar liberal demokrasiyle yönetilseler bile olgular yönetenlerin bu demokrasiyi nasıl uyguladıklarıyla alakalıdır. Bu açıdan bakıldığında; Fukuyama'nın iddiasında yer alan tarihin sonu mu yoksa bu gidişle Trump'ın ve hatta ABD'nin sonu mu olacak önümüzdeki dönemde göreceğiz. Bu kapsamda; ABD iç siyasetinde yaşanacak çekişmelerin yansımaları, bölgemizi ve dünyayı farklı bir güvenlik şekillendirmesine sokacak gibi gözüküyor.

Başkanlık seçimi öncesinde Trump'ın yargılanması, suikast girişimi, Ukrayna ve İsrail meselesindeki çatlaklar buzdağının görünen kısımlarıydı. Ülkede derin bir hesaplaşmanın yaşanabileceği görülüyor. Burada Cumhuriyetçi ya da Demokrat kesimden olunmasının da bir önem taşımadığı kanaatindeyim. Bu nedenle; hesaplaşmada, uluslararası çıkar gruplarının rolünü de göz ardı etmemek gerekiyor.

Trump müesses nizamın bir kısım uygulayıcıları tarafından neden kabul görmüyor? Aslına bakarsanız Trump ile karşısındaki cephenin, ABD çıkarları açısından temelde bariz aykırılıkları bulunmuyor. Olgulara yaklaşım ve yöntem konusunda farklılıkları ön plana çıkıyor. Trump'ın aykırı olduğu ve bir tüccar mantığı ile davrandığı doğru. Trump'ın karşısındaki "yapı", ekonomik açıdan zayıf olan toplumları, liberalizmin en güçlü temsilcisi olarak gördükleri ABD'nin politikalarını kabul etmeye zorluyor. Onlar bunu gizli

kapaklı yaparken Trump daha açıktan oynayıp Batı Bloğunun bir kısım ülkelerini de hedef alarak el yükseltmeye çalışıyor.

Ancak, 20.yüzyılda değiliz ve küçüğünden büyüğüne rakiplerin ABD'yi zorlamaya başladığı bir dönemdeyiz. O nedenledir ki ABD ordusu çok cephede bulunmak ve çatışmak zorunda kalıyor. Bir kısım yerlerde caydırıcı bir etkisi var ancak bütün bunlar birçok rakibin azim ve iradesini kırmaya yetmiyor. Ordusundaki yıpranma da cabası. Siyasi hedeflerine eldeki gücüyle ulaşması artık mümkün gözüküyor. Çünkü imaja dayalı ve gerçeklikten kopmuş bir iddiayı zorluyorlar. Başkanlığının ilk döneminde Trump; komutanların kendisini sevmediklerini, her yerde sürekli savaş istediklerini ve böylece silah şirketlerinin mutlu olacağını beyan etmişti.

Fukuyama'nın liberalizm maskesi altında sunduğu tarih tezinin boşa gitmesine rağmen, örneğin, Irak ve Afganistan'daki beklentilerin karşılık bulmaması da bu karşı "yapı"yı ve onlardan geri kalmamak adına imaj peşinde koşanları da durduramıyor.

Netice itibarıyla; Vietnam savaşından günümüze kadar olan süreçte bir kısım fildişi kulelerinin oluşturduğu bir "yapı"nın; Beyaz Sarayın aklını ipotek altına aldığı iddiası hep gündemde olmuştur. Meseleye bu açıdan bakıldığında bu dominant "yapı"ya karşı yeni hükümet bir önlem alacak mı diye düşünülebilir. Kritik uluslararası sorunları sert müdahalelerle çözme eğilimi gösteren bu "yapı" içeride ve dışarıda manipölasyonlar yaratabilir. Ancak buna karşılık Trump'ın öngörülemez hamleleri, daha baştan denge sağlamak yerine kendi içinde kelle almaya dönüşmüş vaziyette.

Diğer yandan "Trumpist" model; uluslararası düzende kendi içinde yer aldığı Batı Bloğunu da zorlayacak bir durumu dayatıyor. Bunun bir nedeni Rusya ve Çin'i karşına alan Batı Bloğunun hayaller ve gerçekler arasında yaşadığı gelgitler olabilir. Örneğin, 2022 yılında Madrid'deki NATO Zirvesinde Rusya ve Çin'e karşı iddialı kararlar alınırken; eş zamanlı olarak, Portekiz'in Sintra kentinde AB Merkez Bankacılığı Forumunda AB ülkelerinin kışı nasıl geçirecekleri tartışılıyordu.

Batının bu ikilemleri ve zaafı karşıda ortaya çıkan sorunları karşılayacak faturayı ABD'nin tek başına yüklenebilmesi artık zor görünüyor. Hegemonik gücünü, gerektiğinde bazı müttefiklerine karşı da olsa kullanıp oyunun kuralını değiştirmeye çalışıyor. Kendine yakın ve doğal kaynakları zengin coğrafyalar üzerinde tahakküm kurmaya çalışması da bu nedenle olsa gerek... Ancak bu şekilde işi çok zor.

Diğer yandan, örneğin, Suriye'den asker çekip çekmeme kararını net olarak hala veremedi. Bunun arkasında içerdeki aktörlerin politik yaklaşımları arasındaki farklılıklar yatıyor. Trump makamında olsa da her anlamda muktedir olduğunu söylemek için henüz erken. Suriye özelinde elde edilen faydanın ABD çıkarlarına hizmet etmediği ortada iken "yapı" dahilindeki çıkar gruplarının baskıları şimdilik daha ağır basıyor. Bunun için sadece muğlak resmi ifadelerle bakmak bile yeterli.

Devlet kurumlarıyla farklı katmanlarda ilişki içinde bulunan bu gruplar; ABD yönetimlerini ve kamuoyunu doğrudan etkileyebilecek bir gücü hala koruyorlar. Bunların içinde yer alan bazı kişiler, emekliliklerinde bile medeniyetleri çatıştıran tefrikalar üretti. Ülkemizde de bir kısım liberal hayalperestler bu saçmalıkları referans yapıp yazı ve sunumlarına malzeme ettiler.

İsterseniz bu çıkar gruplarının ne olduğunu biraz açalım. ABD hükümetleri üzerinde baskı kurabilen bu yapılar; bir kısım düşünce kuruluşları ile silah ve petrol şirketlerinden oluşuyor. Bu yapılar bazı önemli

kişilerin siyasi ve kişisel ahlaki zaaflarından faydalandılar. Diğer yandan bunların yarattığı ortam ve ilişkiler bir kısım devlet kurumlarının değerlerinin de yozlaşmasına neden oldu.

Örneğin Türkiye aleyhtarı Senatör Menendez olayı bunun tipik bir örneği. Her hayırlı işimizin önünde bir engeldi bu adam. Bu yapı içinde yer alan kuruluşlarla karmaşık ilişkilere sahip bu kişi, yabancı ülkelere yapılan askeri yardımlar üzerinde de çok etkiliydi. Ancak sonuçta rüşvet, yolsuzluk ve Mısır lehine ajanlık yapmaktan suçlu bulundu.

Diğer bir çarpıcı örnek ise Pentagon'un son birkaç yıldır muhasebe kayıtlarını ibraz etmekte çektiği zorluk. Savunma Bakanlığının 2018 yılından bu yana yaptığı denetimleri veremediği görünüyor. İki yıl önce bütçeden tahsis edilen 3,5 trilyon doların sadece yüzde 39'unun hesabının verilebildiği anlaşıyor. Diğer yandan, örneğin, Ukrayna'ya yapılan askeri yardımlarda görülen ölçsüzlüğün ve kayıtsızlığın da bütçeyi zorlar hale geldiği değerlendiriliyor.

Resesyona gireceği düşünülen bir ülkenin siyaset ve bürokrasisi bu halde iken eyaletlerin alt yapı sorunları, evsizlerin ve işsizlerin sayısı artıyor. Fırtına, sel ve orman yangını gibi felaketler her anlamda ülkeyi zorluyor.

Dünyaya yanlış bakan bir teze karşı Trump'ın bu agresif anti tez halleri meseleleri daha da işin içinden çıkılmaz bir hale getirebilir. Daha şimdiden bürokratların kıyımı ile başladı. Kanada ve Grönland üzerinde siyasi tasarruflar istiyor. Çevre ülkelere ve AB'ye gümrük vergisi getirdiğini açıklıyor. Yeni bir imaja dönük gerçeklikten kopuş mu yoksa gerçek bir revizyon mu? Olgusal hakikatleri kaybetmiş savrulan bir dünya tehlikesiyle karşı karşıyayız.

Şimşek çakıyor ancak henüz gök gürültüsünü duymuyorsak kötü havanın bizden uzak olduğu zannına ve rehavetine kapılmayalım. Gök gürültüsü başladığında şimşekle arasındaki her üç saniye yarım deniz mili (yaklaşık 1 km) demektir. Çok geç olmadan, ülke olarak artık uluslararası ezber paradigmaları ve birbirimizle lüzumsuz uğraşmaları bırakıp düşünölmeyeni düşönen bir yapıya geçmemiz gerekiyor. Ulu önder Atatürk'ün gerçekçilik prensibine her zamankinden daha fazla ihtiyaç duyduğumuz bir dönemdeyiz. Selametle...

İletişim

Fatih Sultan Mehmet Mahallesi Poligon Caddesi No/8C Kule 3 İçkapı No-46 Ümraniye/İstanbul

+90 216 755 66 71

navis@navisakademi.com

<https://www.navisakademi.com/pages/anasayfa?d=TR>